

INTERVIU

Pedro Fuentes-Cid: „Mama lui Fidel Castro i-a spus mamei mele: „Lolo, fiul ăsta al meu va distruge Cuba!”

(Pedro Fuentes-Cid: ‘Fidel Castro’s mother told my mother: “Lolo, this son of mine will destroy Cuba”’)

Interviu realizat de Georgeta CONDUR

Abstract: *The interview deals with the concept of “Continuous Revolution”, Fidel Castro’s regime, seen through the eyes of Pedro Fuentes-Cid and the future of Cuba*

Keywords: *Cuba, Fidel Castro, Continuous Revolution, Democracy*

Pedro Fuentes-Cid s-a născut în 1939, într-o familie cubaneză înstărită de proprietari de terenuri și culturi de trestie de zahăr, vecină cu familia fraților Fidel și Raúl Castro. S-a implicat de când era adolescent, de la 16-17 ani, în activitatea revoluționară de răsturnare a regimului dictatorial al lui Fulgencio Batista. S-a antrenat într-o tabără de guerilla din Republica Dominicană, a ajuns să lupte de aceeași parte cu Fidel și Raúl Castro sau Che Guevara, cu toate că împărtășeau ideologii diferite, și a deținut, după victoria Revoluției, funcții în stat. Virarea către comunism a lui Fidel Castro și

ceea ce a considerat ca fiind trădarea idealurilor Revoluției de către acesta l-au determinat să se angajeze în activități de răsturnare a regimului castrist. A fost capturat, în martie 1961, în timp ce transporta niște arme, după un schimb de focuri în care în mașina sa au fost trase peste o sută de gloanțe. Intervenții făcute în favoarea sa și trecutul de revoluționar l-au scăpat de pedeapsa cu moartea, pe care o risca, astfel încât a fost condamnat, în 1961, pe când avea 22 de ani, la 30 de ani de închisoare, din care a executat 16, după care a beneficiat de o amnistiere colectivă în 1976. După doi

ani de la eliberare a reușit să ajungă în Statele Unite, unde trăia familia sa, inclusiv fiul pe care nu-l mai văzuse în tot acest timp. Absolvent al unor studii la Paris și licențiat în Drept Diplomatic și Consular al Universității din Havana încă din 1961, odată ajuns în SUA a continuat, la vârsta de 40 de ani, să studieze, obținând o diplomă de Master în Studii Interamericane la Universitatea din Miami (1979-1981) și titlul de Juris Doctor la aceeași Universitate (1979-1989). Din 1989 a profesat ca avocat în Florida, dar s-a dedicat și cauzei cubaneze, fiind implicat în activitatea de structurare și ajutorare a foștilor deținuți politici din Cuba. Din 2002 este purtătorul de cuvânt al Presidio Politico Cubano (Asociația Deținuților Politici Cubanezi) și a călătorit în toată lumea (inclusiv în România, de mai multe ori), pentru a face cunoscută situația din țara sa natală și pentru a obține susținere internațională pentru cauza cubaneză.

Georgeta Condur: *Este greșit și nedrept să judeci acum evenimente, fapte, oameni sau idei din trecut, fără să ții cont de contextul istoric. De aceea simt că sunt cumva nedreaptă judecând azi ce s-a întâmplat în Cuba acum mai bine de jumătate de secol. Dar m-a surprins puțin când mi-ați spus ieri că ați crezut și credeți în continuare că Revoluția¹ a fost o cauză bună.*

Pedro Fuentes-Cid: Da, așa cred.

Credeți astăzi și în conceptul revoluției continue?

Nu, nu m-am referit la o revoluție continuă, ci la faptul că principiile care ne-au făcut să luptăm pentru acea revoluție, și anume justiția socială, libertatea, democrația, trebuie să existe și în viitor. Și, bineînțeles, fără corupție, asta e foarte important. Eliminarea corupției, libertate, dreptate pentru toți, justiție socială, educație gratuită pentru mase, servicii de sănătate pentru fiecare, acestea sunt principii în care eu cred. Acum lucrurile s-au schimbat, dar, pe vremea mea, acestea erau principiile revoluționare și noi am luptat cu arma în mână pentru ele. Fidel Castro a trădat Revoluția noastră, pentru că în loc să facă lucrurile astea în mod democratic, așa cum ar fi putut să fie făcute, el a devenit comunist.

V-am întrebat fiindcă am văzut mereu aceste sloganuri, inclusiv în Cuba, cu „Revoluția continuă”, și n-a fost niciodată foarte clar ce doresc cei care le vehiculează: revoluția și schimbarea continuă spre ce? Acum înțeleg că, pentru dumneavoastră, Revoluția a însemnat, de fapt, democrație.

Da, și justiție socială, educație pentru mase și lucruri de acest fel. Guvernare fără corupție.

Vă amintiți cum vedeți pe vremea aceea, după ce luptaserăți cu arma în mână, viitorul Cubei peste, să

zicem, cinci, zece ani? Nu aveai nicio idee că va deveni o țară comunistă?

Nu, nu, deloc. Când Fidel Castro a trădat Revoluția, a devenit necesar pentru noi să luptăm împotriva lui. Castro a devenit comunist și singurul motiv pentru care a făcut asta a fost că voia să rămână la putere. Voia ca Uniunea Sovietică să-l susțină, fiindcă era la 90 de mile distanță de Statele Unite și știa că Statelor Unite nu le va plăcea ca el să rămână la putere mai mult de cincizeci de ani, așa cum a făcut-o. S-a gândit că, fiind comunist, va avea ajutor sovietic și chiar l-a avut, în mare măsură, atât financiar cât și militar.

Dar cum vă imaginați atunci că va fi Cuba? Ce fel de țară? Aveai un exemplu sau un model?

Nu, aveam propriul model, nu voiam să copiem pe nimeni. O vedeam pur și simplu ca pe o țară frumoasă, liberă. În mintea mea era, spre exemplu, perioada noastră republicană, nu cea a dictaturii, ci perioada republicană pe care am avut-o cu președintele Carlos Prío², președintele Grau³, cei care fuseseră înainte aleși de popor, oameni foarte plăcuți, foarte inteligenți. Grau era medic și profesor universitar, Prío era un om foarte inteligent și amabil. Eu eram foarte tânăr, dar, cu toate acestea, știu că Prío ținea la mine ca un prieten adevărat. L-am întrebat odată, când eram în SUA, în

legătură cu o acțiune concretă pe care voiam să o fac și aproape că a plâns: „Pedro, știi ceva? Am pierdut atât de mulți oameni buni, nu vreau să te pierdem și pe tine. Stai aici, am nevoie de tine aici. Nu te duce în Cuba acum, fiindcă e mult prea periculos”. Acest fel de om era.

Dar astăzi care credeți că este țara care are cel mai bun posibil (fiindcă, sigur, nu vorbim despre regimuri ideale) sistem politic?

Sunt foarte critic. De exemplu, în Statele Unite există multe lucruri fantastic de bune, dar și multe defecte, iar eu le văd. Ca avocat, eu văd și defectele pe care le are, vorbind din punct de vedere juridic, chiar și în Constituție. Dar e una dintre cele mai bune constituții din lume. A fost gândită într-un mod genial, cu împărțirea puterii în cele trei părți, judecătorească, executivă și legislativă, care se controlează reciproc.

„Checks and balances”.

Exact. Fiecare este o putere în sine, astfel încât fiecare o poate face pe cealaltă să respecte principiile democrației și Constituția. E minunat. Sunt și unele probleme, dar ceea ce i-a inspirat pe patrioții cubanezi a fost exact exemplul stabilit de Revoluția americană. Să ne amintim: a fost Revoluția Americană, a fost Revoluția Franceză...

Și Revoluția română, în 1989.

Da, știu. Revoluția română, frumos moment... Îmi place foarte mult și cred că voi, românii, ați făcut un lucru extraordinar. Iar pentru mine chiar e un exemplu faptul că mai târziu ați vrut să-i puneți sub acuzare pe cei care au comis abuzuri împotriva deținuților politici sau i-au omorât pe cei care au luptat împotriva regimului comunist. Am vizitat de trei-patru ori, de câte ori am fost în România, oameni de la Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și o voi face de câte ori mă voi întoarce, să fiu cu ei și să învăț de la ei.

În regimul lui Fidel, până și mama lui a fost arestată

Haideți să discutăm un pic despre povestea dumneavoastră. Imediat după ce Revoluția a învins, ce funcții ați deținut?

Am fost în Poliția Turismului, al doilea în ierarhia de comandă. Era o instituție militarizată, la fel ca armata rebelilor. Trebuia să protejăm turiștii care veneau în Cuba. Erau milioane de turiști care veneau în 1959, după triumful Revoluției, și erau anumite infracțiuni împotriva lor, iar noi trebuia să-i prindem pe cei care-i jefuiau și toate celelalte. Am fost acolo o perioadă, după care am fost transferat la Ministerul de Externe. Mă ocupam de cei care plecau consuli în diferitele țări ale lumii, îi instruiam. Apăreau și probleme uneori, fiindcă unii dintre

cei care mi se trimiteau erau complet nepotriviți. Țin minte că a fost un caz în care un tip de-abia a ajuns în țara de destinație, că s-a și îmbătat și a condus mașina în starea aceea, făcând un accident mortal. La un moment dat, mi-am dat seama că lucrurile în țară nu merg în direcția în care ar trebui și am trecut împotriva lui Fidel Castro.

Apoi ați fost arestat, în 1961.

Pe 27 martie, da. Aveam arme în mașină, a avut loc un schimb de focuri și am avut noroc că am scăpat cu viață, având în vedere că au tras peste o sută de gloanțe în mașina noastră. M-au condamnat la 30 de ani de închisoare. M-am bucurat când am aflat sentința, fiindcă așa fi putut să fiu condamnat la moarte. În 1976 a fost o amnistie și am scăpat.

Ce ați făcut după ce ați fost eliberat din închisoare?

După ce am devenit liber, am creat prima organizație neguvernamentală din Cuba, formată din foști deținuți politici, care m-au ales președinte al acestui grup. Optaserăm pentru Venezuela drept cale de a părăsi Cuba. Voiam să ne reunim cu familiile noastre din exil, iar guvernul american acorda atunci doar o mie de vize pe an, în timp ce în Cuba erau, numai în acel moment, aproximativ 20.000 de foști deținuți politici care voiau să plece. Ar fi însemnat că unii au de așteptat vreo douăzeci de ani ca să le vină rândul.

De ce se întâmpla acest lucru? Fiindcă, în acea vreme, americanii voiau să ne folosească pentru a crea probleme guvernului cubanez, voiau să existe o stare de nemulțumire a zeci de mii de oameni, care nu se puteau reuni cu familiile lor, erau nefericiți și asta, se gândeau americanii, ar putea șubrezi puterea în Cuba. Și atunci am fost vizitat de un grup de cubanezi din diferite părți ale lumii, care inițiaseră un dialog între comunitățile cubaneze din exil și guvernul cubanez. Unul dintre aceștia a fost Roblejo Lorie. El a înființat ceea ce s-a numit „Comitetul celor 100”, care avea acest nume fiindcă a încercat, la un moment dat, să intermedieze un troc cu guvernul cubanez: guvernul să primească rămășițele lui Che Guevara⁴ și să permită, în schimb, ca o sută de deținuți politici și de foști deținuți politici din Cuba să poată pleca în SUA. Eu am fost unul dintre ei. M-a sunat atunci tatăl meu din Miami. Tatăl meu a fost cel mai bun tată, cel mai bun prieten, cel mai bun soț și unul dintre cei mai buni oameni pe care i-am cunoscut în toată viața mea. Era unic din toate punctele de vedere. Și era și un foarte bun om de afaceri. Când a ajuns în Miami, a început să muncească din greu și, câțiva ani mai târziu, doar prin munca sa, fără să facă nimic ilegal, spre sfârșitul carierei sale, când am ajuns eu acolo, avea șase hoteluri în Miami. L-am ajutat și eu, am fost și recepționar, la început. El m-a ajutat financiar când am ajuns în SUA, iar eu am decis că

vreau să studiez, ceea ce m-a sfătuit și fratele meu, care era deja avocat și mi-a spus că trebuie să depășesc experiența îngrozitoare din Cuba și să învăț.

Cum a fost imediat după ce ați „evadat” din Cuba castristă?

Îmi amintesc că eu am ajuns în SUA în 1979, pe 14 februarie, de Valentine's Day. Vărul meu, Carlos, fost apropiat de George Bush de-a lungul întregii sale cariere, era absolvent al Universității Georgetown din Washington, a fost consulul Cubei acolo timp de douăzeci și ceva de ani, fiind decanul de vârstă al consulilor din Washington. În fine, îmi aduc aminte că în 1979, când am ajuns, Carlos era în Washington, dar, fiind apropiat de George Bush Sr., l-a rugat pe Jeb Bush să mă ajute în Miami, acesta fiind acolo. Așa că prima persoană, în afară de familia mea, care m-a sunat și mi-a oferit ajutor a fost Jeb Bush, iar eu nu voi uita asta niciodată. Pe vremea aceea, el nu avea funcții publice, lucra cu un dezvoltator cubanez, Codina⁵. Și mi-a spus: „Pedro, dacă e ceva ce pot face pentru tine, spune-mi! Și aș vrea să fim prieteni, dacă e în regulă pentru tine”. Vă dați seama că am fost bucuros. Nu i-am cerut niciodată un penny. Nu-mi place să le cer oamenilor bani. Și asta a fost una dintre problemele pe care le-am avut cu Fidel Castro. Aveam 17 ani, eram prea tânăr ca să mă ia cu el în Mexic, fiindcă eram minor și ar fi

putut fi acuzat de răpire, așa că mi-a spus: „Pedro, stai aici și vinde oamenilor obligațiuni ‘26 iulie’⁶, fiindcă avem nevoie de bani”. I-am răspuns: „Știi ceva, Fidel? Mie nu-mi place să le cer oamenilor bani. Îmi pare rău, nu pot să fac asta”. Nu i-a prea convenit că l-am refuzat.

Dincolo de imaginea sa publică, cum vi-l amintiți pe Fidel Castro, cum era ca om?

E ceva ciudat aici. Am avut ocazia să stau de vorbă cu el. Eram un puști, aveam 17 ani, dar nu eram prost, puteam evalua oamenii. Impresia pe care mi-a dat-o a fost că nu e o ființă umană.

De ce, părea lipsit de emoții?

Nu știu, n-am mai văzut niciodată așa ceva, dar impresia pe care mi-a dat-o a fost că nu e o ființă umană. Am simțit că era gol în interior, că nu avea sentimente, cum are orice om. Cu mine a fost amabil.

Pare o descriere destul de fidelă a unui sociopat, lipsit de empatie. Avea un temperament dificil, avea ieșiri de furie?

Nu, era calm. În orice caz, cu mine a fost foarte calm. Prin 1956, dacă îmi amintesc bine, spuneam între noi că ori ajungem martiri, ori vom fi liberi. Și l-am întrebat, după o vreme, dacă vrea într-adevăr asta. Și a răspuns foarte calm că da. Și chiar a reușit. Dar era un om fără

sentimente. Mai târziu, când am încercat să identific câteva dintre trăsăturile lui, pe care le-am simțit când l-am întâlnit, mi-am dat seama că era un om foarte rece. De exemplu, nu-i păsa de mama lui. Mama lui, Lina⁷, era prietenă cu mama mea. Era mai în vârstă decât mama, dar erau vecine și țin minte că i-a spus cândva mamei mele: „Lolo (așa îi spunea mamei), fiul ăsta al meu va distruge țara asta”. Odată mama lui a fost chiar arestată, fiindcă era o catolică ferventă și a ieșit la un marș de ziua Fecioarei, împreună cu alte femei. Uimitor.

Puteți face și un portret al lui Che Guevara?

Che Guevara era un aventurier, l-am întâlnit și pe el. În zilele Revoluției mă desemnaseră pe mine și pe alți câțiva revoluționari tineri să înființăm *Juventud Rebelde*, Asociația Tineretului Rebel, afiliată Organizației de Tineret a Revoluționarilor, care mai târziu a devenit Organizația Tineretului Comunist. Să nu înțelegeți greșit, eu nu am fondat Tineretul Comunist, ci, împreună cu alții, prima organizație a Tineretului Rebel. Ne-am întâlnit cu Che, iar el era un fel de naș al nostru și se comporta bine cu noi.

Cum vă explicați popularitatea sa în rândul unor tineri din state democratice?

Prin ignoranță în legătură cu istoria și cum a fost Che în realitate. Poate

că sunt și unii care îi împărtășesc filosofia crudă, dar cred că majoritatea doar din ignoranță.

A fost un bun produs de marketing politic.

Da, s-a vândut o imagine romantică fără legătură cu personajul real. A condus o vreme și închisoarea „La Cabaña”, o fostă fortăreață spaniolă, unde au fost împușcați mii de cubanezi. Eu am stat acolo un an, în timp ce așteptam să fiu judecat și știu cum era acel loc. În timpul cât am stat eu au fost cel puțin două sute de execuții prin împușcare în curtea închisorii. Auzeam strigătele condamnaților, „Viva Cuba libre!”, auzeam împușcăturile.

„Cuba produce doar foști deținuți politici”

De când ați fost arestat și până acum, câți oameni credeți că au fost omorâți sau au avut de suferit în mod foarte serios, neluându-i în considerare pe cei care au avut doar mici inconveniente, de pe urma regimului Castro?

S-a făcut deja o estimare foarte apropiată de adevăr, de către Maria Werlau, care a fost ajutată de diferite fundații din Washington. O cunosc și știu că e o persoană luptătoare și foarte onestă. Ea a estimat la 10.000 numărul de oameni care au fost împușcați și documentează foarte meticolos cazurile de oameni pe care i-a ucis regimul. În legătură cu deținuții

politici... Sunt cazuri, precum cel al lui Armando Sosa Fortuny, de oameni care au stat în închisoare patruzeci de ani. El a fost închis cu mine, a fost eliberat în cadrul aceleiași amnistii, a plecat și el în SUA, dar s-a întors ulterior în Cuba și a fost arestat și condamnat din nou. E deținut politic de patruzeci de ani. Alții, ca mine, au stat 16-17 ani. L-ați cunoscut pe Rafael Pizano, care e acum cu mine în România; tatăl său a făcut 18 ani de pușcărie. Au fost mulți care au stat un an, doi ani, șapte ani... Au fost și oameni care au fost arestați pentru o săptămână, două săptămâni. Alții, numai o zi, două zile, trei zile. Există o aproximare că, la un moment dat, au fost o sută de mii de deținuți politici în același timp, în diferite părți ale Cubei. Fusese un moment de criză și i-au arestat pe toți cei care nu erau de acord cu guvernul sau erau considerați suspecti, ținându-i chiar și pe stadioane, de exemplu.

Întreaga populație a Cubei este, în prezent, de circa 11 milioane, fiind chiar mai mică în trecut. Făcând un calcul rapid și ținând cont de faptul că unii făceau parte din conducerea țării sau din forțele de ordine fidele și că unii erau copii, asta înseamnă că, în acel moment de criză de care vorbiți, practic, cel puțin unul dintr-o sută de cubanezi adulți era reținut.

Așa e. Dacă mă întrebați câți oameni au trecut, din motive politice, printr-o pușcărie cubaneză în cei 58 de ani

de la Revoluție, v-aș spune, fără nicio teamă că voi greși, că au fost circa un milion. Pe puțin. Fidel Castro sau Raúl nu au construit case pentru cubanezi, nu au făcut nimic bun pentru țară... Tot ce au produs a fost o mulțime de foști deținuți politici. Organizația al cărei purtător de cuvânt sunt nu-i reprezintă pe toți foștii deținuți politici, fiindcă unii nu mai trăiesc, alții locuiesc în alte părți, au alte ideologii sau militează în alte grupări, dar reprezintă aproape 50.000 de foști deținuți politici care trăiesc în sudul Floridei, cu familiile lor. Suntem mulți și suntem ca o armată. De aceea suntem importanți și din punct de vedere politic, putem schimba lucrurile.

„Fidel îl lovea pe Raúl, îl folosea”

Raúl are acum 86 de ani și a spus că anul viitor oricum va renunța la putere. Îl credeți?

O, da. Îl știu pe tipul ăsta. Îl știu pe Raúl, îi știu stilul. Fratele lui, Fidel, l-a abuzat. Știu asta, cunosc familia. Am fost vecini. Fidel îi trăgea șuturi, îl lovea, se comporta abuziv cu el. Îl folosea când avea nevoie de cineva care să facă diverse lucruri pentru el. Raúl a fost și el o victimă. I-a fost un frate bun lui Fidel. A fost un frate mai bun pentru Fidel decât a fost Fidel pentru el.

Și atunci asta înseamnă că anul viitor va fi începutul unui nou viitor pentru Cuba?

Nu. Problema e că Raúl nu vrea să fie judecat. Și nu vrea nici ca prietenii lui să fie judecați. Chiar dacă ar pleca din Cuba, nu e sigur că tribunalele internaționale de astăzi nu-l vor trimite înapoi în fața justiției din Cuba. Știu că, la un moment dat, s-a gândit să plece. Am fost cândva la Departamentul de Stat al SUA, am fost în biroul Secretarului de Stat. Erau acolo, într-o încăpere ca asta, foarte mulți oameni. Nu știu cine erau. S-au făcut prezentările, dar nu știu dacă mi-au spus numele lor reale sau nu. Ce știu este că unii reprezentau serviciile de informații, alții puterea executivă din acea vreme. Mi-au zis că pot să spun guvernului cubanez, adică unei persoane cu care aveam conexiuni pe atunci, că le vor furniza avioane să plece, că le vor garanta că, oriunde ar alege să plece sau unde i-ar duce SUA, nu vor fi deranjați, că-și pot lua bunurile cu ei și că vor muri de bătrânețe acolo, fără să aibă probleme. Și cred că ăsta e un lucru care încă se întâmplă. Se va întâmpla. Ei vor pleca din țară, își vor lua familiile cu ei sau, dacă vor rămâne, așa cum s-a întâmplat într-o mulțime de țări comuniste din Europa, va fi cum a fost, de exemplu, în Cehoslovacia. Vaclav Havel a preluat puterea, cu un grup din „Carta 77”, iar cei mai mulți nomenclaturiști din Partidul Comunist au rămas acolo, nu au fost omorâți, târați pe străzi sau mai știu eu ce. Aici, în România, au fost executați Ceaușescu și soția sa, dar restul oamenilor regimului, nu. Câți au

murit după aceea? Niciunul. Unii au fost condamnați sau încă sunt, fiindcă merită să fie condamnați. Iar Raúl se teme, probabil, de această posibilitate. Ce e important e că în Cuba anul viitor ar putea fi alegeri prezidențiale. Sigur, felul în care își fac ei planurile nu e același cu al meu, vrem să împingem lucrurile în direcții diferite. Spre exemplu, eu am vrut să merg în Cuba, am depus actele, am cerut permisiunea guvernului să merg.

Chiar voiam să vă întreb, fiindcă mi-ați spus ieri că n-ați fost în Cuba de aproape patru decenii. Dacă ați vrea să mergeți acum, care e situația?

Vreau să merg. Am cerut guvernului să-mi dea pașaport cubanez, ceea ce înseamnă permisiunea lor de a merge acolo. Dacă m-aș strecura sau infiltra în țară, le-aș da ocazia să mă bage din nou în pușcărie. Dar, dacă le cer permisiunea și ei o acordă, vor fi nevoiți să deschidă ușile, iar eu voi fi acolo legal.

Dar nu aveți cetățenie americană? Nu ați putea solicita o viză în această calitate?

Ba da, am cetățenie americană, dar nu pot zbura acolo, pur și simplu, cu pașaportul meu american, fiindcă guvernul cubanez nu îmi va da voie. De aceea, în februarie 2016 am aplicat pentru pașaport cubanez și după un an, în februarie 2017, am întrebat, prin persoana care a făcut

hârtiile pentru mine: „Unde este pașaportul meu?”. Au răspuns: „Domnule Fuentes-Cid, vă vom da pașaportul până la sfârșitul lunii mai”. Încă una dintre minciunile lor. Nu mi-au dat pașaport. Între timp am primit telefoane de la o mulțime de oameni care nu mă caută de obicei și am fost abordat de tot felul de persoane ciudate. Probabil guvernul cubanez voia să știe ce intenționez să fac, ce planuri am. Nu am motive să mint, așa că le-am spus tuturor adevărul, că vreau să-mi revăd orașul natal, care e același cu al lui Castro, dar n-are motive de gelozie, fiindcă e un oraș mare și n-o să-l țin doar pentru mine. *(Râde)* Cel care a dat numele unui parc de acolo, Generalul Calixto García, a fost vărul primar al bunicului meu. Deci e totul în familie. *(Râde din nou)*

„Voi câștiga președinția Cubei”

Dar dacă mâine, de exemplu, vă vor da voie să călătoriți, înțeleg că vă veți duce acolo fără frică.

Nu, nu, n-o să vă spun că n-am simțit frică niciodată. Am simțit. Cred că, de fapt, curajul înseamnă să-ți învingi frica, să mergi mai departe și să faci ceea ce trebuie.

Dar acum mai simțiți frică?

Da. Prietenii mei m-au desemnat candidat la președinția Cubei și am acceptat. La început am fost reticent. Nu m-am pensionat încă, fiindcă îmi

place ceea ce fac, încă am un birou de avocatură în Miami, altul în Tampa, iar să adaug și candidatura e o mare responsabilitate, nu e o glumă. Să conduci o țară e un lucru foarte serios. Până la urmă am spus „Bine, sunt de acord” și știu că prietenii mei mă vor susține, foștii deținuți politici din Cuba mă vor susține, organizațiile din care fac parte mă vor susține, grupul care m-a desemnat în unanimitate coordonatorul pe Relații internaționale mă va susține, sunt sigur de asta, dar întâi trebuie să am oportunitatea să intru în Cuba. Guvernul cubanez trebuie să înțeleagă că singura salvare pe care țara o are, din punct de vedere economic și politic, este să deschidă porțile. Pentru toți, nu în mod special pentru mine. Trebuie să facă alegeri, să lăsăm poporul cubanez să aleagă pe cine vrea președinte.

Deci e foarte posibil ca anul viitor să candidați la președinția Cubei?

Da, da, sigur. Și voi câștiga! (*Râde cu poftă*)

Atunci să vă pun și primele întrebări de potențială campanie electorală: ce veți promite poporului cubanez?

Nu, de promis, nu. Eu voi face.

Atunci spuneți-mi ce veți face, dacă veți fi ales președinte.

În primul rând, mă voi asigura că cele mai bune măsuri pe care

Revoluția le-a făcut vor rămâne: educație gratuită, servicii gratuite de sănătate, acestea vor rămâne cu siguranță. Vor costa o grămadă de bani și voi avea nevoie de mult ajutor. Dar am planuri care să asigure stabilitatea economică. Am multe idei cum să fac acest lucru și am mulți specialiști, care-mi sunt prieteni, în diferite părți ale lumii: în SUA, în Cehia, în România... Am toate aceste planuri în minte și sunt hotărât să le pun în aplicare. De exemplu, Cuba a luat pământurile tuturor, inclusiv companiilor americane, canadiene, europene. Poți să dai titluri de proprietate proprietarilor anteriori, cum s-a făcut în Cehia sau în România. Ministrul care s-a ocupat de retrocedarea proprietăților confiscate în Cehia îmi este prieten, ne întâlnim de câte ori merg acolo și mi-a promis că mă va ajuta cu această problemă în Cuba. Nu trebuie să reinvenezi totul, poți folosi experiența altora. Deci, trebuie date pământurile înapoi proprietarilor lor de drept, cu titluri de proprietate. Apoi, vom avea o adunare constituțională și o nouă Constituție proiectată și votată de reprezentanții poporului. Totul în primul an. Această Constituție va da înapoi puterea poporului, precum și dreptul de proprietate asupra caselor, afacerilor și tuturor celorlalte lucruri, așa cum o democrație adevărată face. Aș institui separarea puterilor în stat, în judecătorească, executivă și legislativă, așa ține alegeri legislative corecte, astfel încât oamenii să-și poată alege reprezentanții în cele două

Camere, Congres și Senat, așa cum aveam înainte, ca în SUA, fiindcă noi de la ei copiaserăm. După aceea, băncile pot da împrumuturi celor care au titluri de proprietate, utilizându-le ca garanție, pentru că e nevoie de bani ca să faci lucrurile să meargă. Toată Cuba e plină acum de buruieni și trebuie curățate terenurile. Cuba are un sol foarte fertil. Pe vremuri creșteam cocoși de luptă și îi hrăneam cu boabe de porumb. Le aruncam boabele și unele germinau. Aveam porumb care creștea în grădină fără să-l plantez, doar din boabele pe care le aruncam. Așa de mănoasă e Cuba.

Credeți, așadar, că agricultura și turismul sunt, probabil, șansele Cubei.

Exact. Și vom avea cu ce să hrănim poporul, fiindcă asta e acum o problemă. Le voi garanta tuturor investitorilor că investițiile lor sunt în siguranță, sub noua Constituție. Și cred că mulți investitori vor veni în Cuba. Ei mor să vină în Cuba, nu exagerez, dar vor ca banii să le fie garantați.

Noi, românii, avem această experiență cu trecerea de la un regim comunist. După Revoluție, am sperat că va fi o tranziție foarte rapidă către democrație și prosperitate. Dar am constatat că tranziția a fost lungă și că ceea ce s-a întâmplat în anii de comunism a lăsat urme în mintea oamenilor mai greu de șters decât credeam atunci, în zilele

Revoluției. Sunteți, totuși, optimist că în Cuba va fi posibilă o tranziție foarte scurtă, fără să dureze două decenii și mai bine, ca la noi, cu probleme legate și de corupție și multe altele pe care le știți?

Nu, la noi va fi ușor. Noi am așteptat mult prea mult și de aceea vom fi foarte vigilenți asupra felului în care vor decurge lucrurile. Ne vom asigura că vom avea o guvernare decentă și că vom avea alegeri imediat, cât de repede se poate.

Și la noi s-au făcut alegeri după câteva luni. Cu toate acestea, reprezentanții din linia a doua ai fostului regim și partid comunist au fost votați de populație și au deturnat oarecum lucrurile. Vă spun aceasta fiindcă există pericolul să vă treziți că nici în Cuba lucrurile nu merg cum ați sperat și că tranziția durează vreo treizeci de ani.

Asta îmi amintește de o glumă pe care am citit-o zilele trecute. Un băiețel este întrebat la școală ce este tatăl lui și el spune că e stripper, că se dezbracă în timp ce dansează și spectatorii îi bagă bani în chiloți. „Serios? Și tu te simți în regulă cu asta?”, îl întreabă învățătoarea. „De fapt, am mințit”, spune puștiul jenat. „Tatăl meu e politician, dar mi-a fost rușine să recunosc”. Ei, bine, dacă în Cuba s-ar întâmpla ce spuneți, chiar ar fi o rușine pentru toți politicienii.

„El comunismo es intrínsecamente perverso”

Dacă tot am ajuns la politicieni și, după cum știți, Polis este o revistă de științe politice, aș vrea să discutăm puțin și despre ideologii. Ce credeți astăzi despre comunism, cum l-ați defini în câteva cuvinte?

Cea mai bună definiție a comunismului a fost dată de un papă și îmi place cum sună în spaniolă: „El comunismo es intrínsecamente perverso”⁸. Aceasta este cea mai bună definiție. „Intrínsecamente perverso”. Nu are calități care să poată fi recuperate. Și știți de ce e așa? Poate și din cauza faptului că, fără glumă, Marx suferea de furuncule, inclusiv în zone foarte sensibile, și a scris cu acea stare de disconfort produsă de furunculele care-l chinuiau.

N-ați crezut niciodată în marxism, nici atunci când erați tânăr și luptați de partea Revoluției?

Niciodată. Niciodată! Poate și din cauza familiei, tatăl meu, bunicul meu, toți erau persoane democratice și iubitoare de libertate. Străbunicul meu a luptat cu maceta împotriva spaniolilor, pentru libertate. Nu, nu mi-a plăcut niciodată comunismul.

V-am întrebat fiindcă la noi există o oarecare confuzie, mulți cred că toți cei care au luptat în Revoluția Cubaneză erau, cel puțin într-o oarecare măsură, marxiști.

Nu, în niciun caz. Nu toate revoluțiile trebuie să fie comuniste. Eu n-am îmbrățișat conceptul Revoluției permanente, ci o vedeam doar ca pe o fază de tranziție către ceva. Adică noi schimbăm lucrurile cu sângele nostru, cu viețile noastre, după care generațiile noi preiau și fac ceea ce e bun pentru democrație și libertate.

Este cumva ironic că Fulgencio Batista era un băiat sărac, susținut de Partidul Comunist în primul mandat și care a devenit apoi un dictator ce promova, totuși, economia de tip capitalist și era sprijinit de SUA, iar Fidel Castro, care provenea dintr-o familie înstărită, a devenit marxist.

Da, tatăl lui Castro a fost bogat, dar cei mai mulți dintre banii lui erau furați. A furat și de la străbunicul meu, care a vrut să-i taie capul cu maceta și îmi pare rău că n-a făcut-o, fiindcă așa nu s-ar mai fi născut Fidel. A furat și de la United Fruit Company, cu care se învecina terenul său. Doar de la mătușa mea, cu care de asemenea se învecina proprietatea lor, n-a furat, fiindcă era aprigă.

„Simt că Václav Havel mă ajută și din mormânt”

Credeți că în toți acești ani instituțiile internaționale și celelalte țări n-au făcut destul, nu l-au presat suficient pe Castro? Credeți că a fost și o greșeală a țărilor

occidentale și că ar fi putut face mai multe pentru poporul cubanez?

Cert. Ar fi trebuit să protesteze de câte ori aflau de o violare a drepturilor omului. De câte ori află că un copil este lovit, faci ceva, nu? Protestezi, anunți poliția, faci ceva atunci când află că oamenii sunt abuzați sau bătuți, nu-i așa? În Cuba asta se întâmplă și nimeni nu face nimic. De aceea noi, cei plecați, trebuie să călătorim și să cerem oamenilor importanți din întreaga lume să ne ajute să denunțăm aceste încălcări ale drepturilor omului, oriunde s-ar întâmpla. Ajutați-ne să spunem lumii întregi! Când vă spunem că, în mai puțin de o lună, au fost împușcați 63 de oameni în Venezuela, acum, recent, la demonstrații, vă rugăm, ajutați-ne! Condamnați public guvernul Venezuelei pentru omorârea acestor tineri! Și așa și cu guvernul Cubei.

Până acum ați simțit că oamenii cărora le povestiți despre niște lucruri care se întâmplă la mare distanță de ei sunt interesați? Poate că unora nu le pasă...

Unora nu le pasă, dar multora, da. Când vorbești cu oameni de calitate și le spui ce se întâmplă, cred că ei se simt cumva obligați să facă ceva. Se gândesc că cineva sau propria conștiință le va spune: hei, ai fost acolo când acest om ți-a spus de acele încălcări ale drepturilor omului și crime, iar tu n-ai făcut nimic. Și de aceea ei acționează, ne ajută. Se

simt solidari cu tine și te ajută. Aceasta este experiența pe care am avut-o peste tot în Europa. L-am întâlnit pe Lech Wałęsa și ne-a ajutat. M-am întâlnit cu Václav Havel, care a fost un bun prieten și ne-a ajutat imens și care încă ne ajută și acum, după moarte. Da, simt că mă ajută și din mormânt, prin alți oameni, cum e prietenul ceh cu care am venit acum în România sau ambasadorul Martin Palouš, și el fost deținut politic care a luptat împotriva comunismului și a fost mâna dreaptă a lui Havel. L-am întâlnit în Ungaria pe Árpád Göncz, un om extraordinar, care ne-a ajutat. Fiica lui, Kinga, care a fost ministru al Afacerilor Externe, ne-a ajutat și ea. În Polonia, președintele Kaczyński, care a murit în avionul prăbușit, și fratele lui geamăn ne-au ajutat imens și cred că sunt norocos să întâlnesc astfel de oameni.

Dacă guvernul cubanez nu vă acordă pașaport și dreptul de a călători, nu veți putea candida la președinție. Ce veți face?

Știu. Încerc să-i contactez pe toți oamenii pe care-i cunosc, mă gândesc să apelez și la niște ONG-uri internaționale importante care să mă ajute cumva și nu numai pe mine, ci pe orice cubanez care va dori să candideze. Am încercat să contactez chiar și un ONG din București, dar în obiectul său de activitate sunt incluse doar drepturile oamenilor la nivel național, nu are și activitate internațională. De aceea o să mă

orientează spre alte organizații. Dar nu neapărată nevoie să fiu eu cel care candidează, ajut pe oricine care vrea să candideze acolo, să reinstaureze democrația și să le asigure oamenilor hrana.

După perioade lungi de regimuri opresive, oamenii sunt afectați, uneori nu știu să-și folosească libertatea sau cum să facă cele mai bune alegeri. În 1990, Corneliu Coposu, fost deținut politic timp de 17 ani, a fost tratat foarte rău de majoritatea populației. Lui Ion Rațiu, un candidat la alegerile prezidențiale, întors din diaspora, i s-a reproșat că n-a fost aici, să mănânce salam cu soia, cu toți ceilalți, astfel că a luat un scor sub 5%. Nu vă e teamă că, și în situația fericită în care veți putea candida, vi se va reproșa același lucru, că ați trăit în bunăstare, în SUA, în loc să mâncați metaforic „salam cu soia”?

Se poate, dar eu sunt întotdeauna optimist. Și, oricum, este de datoria mea să fac tot ce pot.

Ce credeți că ar fi important ca românii să știe despre Cuba? Ce mesaj le-ați transmite?

Că drepturile cubanezilor sunt violate în fiecare zi. Chiar și acum. Azi.

Chiar și după vizita fostului președinte Obama?

Obama n-a făcut nimic pentru a împiedica violarea drepturilor cubanezilor. Nimic. Când a fost acolo și s-au reînnoțit relațiile diplomatice, poporul cubanez a sperat că lucrurile se vor îmbunătăți. Dacă acum suntem în pace cu „yankeii imperialiști care vor să ne invadeze”, cum era povestea lui Fidel, nu vor mai fi probleme și vom fi fericiți, au gândit cubanezii. Au avut speranțe false. Au început să capete voce, au început să nu se mai teamă, iar guvernul a început să se sperie și a trecut la represalii. Rezultatul? Mai mulți deținuți politici. Anul trecut au fost 70 de deținuți politici, anul acesta - 140. Dublu. Ce arată acest lucru? Că represiunea e în creștere. Poporului român i-aș transmite acest mesaj: aveți grijă de libertatea voastră! Prețuiți-o, aveți grijă să n-o pierdeți, luptați pentru ea! Da, luptați pentru ea, dacă e nevoie! Și le-aș mai spune să aibă grijă și de libertatea celorlalți. Nu e nevoie să vă fie neapărat vecini. Pot fi și oameni aflați la depărtare, cum sunt cubanezii. Dacă aflați că li se încalcă drepturile cubanezilor, nu uitați că suntem ființe umane și avem drepturi, cum au și românii. Ajutați-ne!

Note

- ¹ Revoluția Cubaneză (1953-1959), revoltă armată condusă de Fidel Castro, care a reușit răsturnarea regimului autoritar al lui Fulgencio Batista, susținut de Statele Unite.
- ² Carlos Prío Socarrás a fost președintele Cubei între 1948-1952 și a fost înlăturat de la putere cu trei luni înainte de organizarea de noi alegeri, printr-o lovitură militară dată de Fulgencio Batista.
- ³ Ramón Grau a fost președintele Cubei între 1933-1934 și 1944-1948.
- ⁴ Propunerea legată de rămășițele pământești ale lui Ernesto „Che” Guevara fusese, aparent, făcută de Fidel Castro în 1968, în niște negocieri cu René Barrientos, șeful statului bolivian din acea vreme. Peste trei ani, Castro a respins public sugestia de schimb a „Comitetului 100”, declarând că propunerea fusese făcută inițial doar cu scopul de a-l demasca pe Barrientos. Rămășițele lui Guevara au fost efectiv descoperite și identificate de o echipă de arheologi și antropologi în Vallegrande, Bolivia, abia în 1997. În prezent, ele se găsesc într-un mausoleu construit special în orașul cubanez Santa Clara. (N.a.)
- ⁵ Armando Codina era un imigrant cubanez care a devenit milionar prin forțe proprii, făcând o avere în domeniul computerelor și care ulterior a avut succes și în domeniul imobiliar, unde l-a luat partener (cu 40%) pe Jeb Bush.
- ⁶ Mișcarea „26 iulie” a fost o organizație revoluționară (și apoi un partid) condusă de Fidel Castro, care în 1959 l-a răsturnat de la putere pe Fulgencio Batista. Numele organizației provine de la data la care, în 1953, un mic grup de revoluționari, condus de Fidel Castro, a atacat unitatea militară „Moncada” din Santiago de Cuba, moment care este considerat începutul Revoluției cubaneze. Atacul armat a eșuat, Castro a fost capturat și condamnat la 15 ani de închisoare, dar a fost amnistiat după doi ani, în urma unei campanii intense pentru eliberarea sa.
- ⁷ Lina Ruz González a fost cea de-a doua soție a tatălui lui Fidel Castro. Era cu 28 de ani mai tânără decât el și fusese inițial servitoarea sa. Cei doi au avut împreună patru fete și trei băieți, printre care Fidel și Raúl, dar s-au căsătorit legal târziu, când Fidel Castro avea deja 17 ani.
- ⁸ „Comunismul este în mod intrinsec rău”. Pius al XI-lea, Enciclica *Divini Redemptoris*, 19 martie 1937.